

An examination of violence that students are exposed and students' responses against violence according to their school levels

Öğrencilerin okul düzeylerine göre yaşadıkları şiddet ve bu şiddete karşı gösterdikleri tepkilerin incelenmesi

Yüksel Gündüz¹

Abstract

The purpose of this study is to reveal violence that students are exposed and students' responses against violence according to their school levels. In this context, it has been searched for answers related to in which school level students are exposed to violence the most, the gender of teachers that engage in violence, the types of violence that students are exposed the most and what students' responses against violence in school level are. This research was carried out using general screening model. The sample of this research consists of 615 voluntary students that took education of pedagogical proficiency in Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education in 2015-2016 Academic year. Four surveys developed by researcher and prepared with expert opinion were used to obtain data. When examined the findings of this research, it can be seen that violence exists in the first five years of primary education the most while it exists in higher education the least. The other finding is that male teachers engage in much more violence to their students. Hitting hands with a stick, slapping face, pulling ear, hitting fingers with a ruler and standing on one foot are emerged as types of violence. Students exhibit behaviors as keeping silent, adopting negative attitude, being uninterested in lessons, sulking, being disrespectful, showing grudge or hatred against violence.

Özet

Yapılan çalışmanın amacı, okul düzeylerine göre öğrencilerin yaşadıkları şiddet ve bu şiddete karşı gösterdikleri tepkilerin neler olduğunu ortaya koymaktır. Bu kapsamda, öğrencilerin şiddeti en çok yaşadıkları eğitim düzeyinin, şiddet uygulayan öğretmenlerin cinsiyetinin, en çok uğranılan şiddet türünün ve uygulanan şiddete karşı okul düzeyinde gösterilen tepkilerin neler olduğuna ilişkin sorulara yanıt aranmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesinde yapılan pedagojik formasyon eğitimi alan 615 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınarak hazırlanan 4 anket kullanılmıştır. Bulgularına bakıldığında: En çok şiddet ilköğretimin ilk 5 yılında, en az şiddet yükseköğretim düzeyinde yaşanmıştır. Erkek öğretmenlerin daha çok şiddet uyguladığı görülmektedir. Şiddet türü olarak, ele sopayla vurma, yüze tokat atma, kulak çekme, cetvelle parmak uçlarına vurma, tek ayaküstünde durdurmanın uygulandığı görülmektedir. Öğrenciler şiddete karşı, sessiz kalma, olumsuz tavır takınma, derse ilgisiz kalma, küsme, saygı göstermeme, kin ve nefret gösterme davranışlarında bulunmuşlardır.

¹ Assist. Prof. Dr., Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, gunduz0735@omu.edu.tr

Keywords: Violence; Reaction; Teacher; **Anahtar Kelimeler:** Şiddet; Tepki; Öğretmen; Student. Öğrenci.

(Extended English summary is at the end of this document)

1. Giriş

Şiddet, günümüzde yaşamın her alanında ailede, okulda ve toplumda görülen, çok değişik boyutları olan bir olgu olarak varlığını sürdürmektedir (Genç, 2006). Her öğretmen, öğrenci, insan ciddi ya da değil bir şiddet deneyimiyle yüzleşmiştir (Genç, 2008: 155). Aile, okul ve toplum bireyin toplumsallaşmasında rol oynayan temel kurumlar olmasına karşın, şiddet, bu kurumlarda yoğun olarak görülmektedir. Yapılan araştırmalarda, ilk, orta ve lise öğretmenlerinin % 26'sının haftada en az bir kez şiddet uyguladıklarını (Gözütok,1993), yine ilk, orta ve üst sınıflarda öğrencilerin % 29'u öğretmenden aylık olarak en az bir kez fiziksel şiddet gördüklerini (Gümüş, Tümkaya ve Dönmezer, 2004), 4-12 yaş çocukların % 62,6'sının fiziksel cezaya uğradıklarını (Doğan, 2001), başka bir çalışmada öğrencilerin % 59,5'i lise eğitimleri sırasında fiziksel cezaya maruz kaldıklarını (Mahiroğlu ve Buluç, 2003), Güney Koreli öğrencilerin % 62'si, Çinli öğrencilerin ise % 51'i şiddete maruz kaldıkları (Kim, Kim, Park, Zhang, Lu ve Li, 2000), Mısır'da erkek öğrencilerin % 80'inin, kızlarında % 62'sinin fiziksel şiddete maruz kaldıklarını (Youssef, Attia ve Kamel, 1998) ortaya konmuştur. Ne var ki, sürece sonradan girmesine rağmen okullarda da şiddet, kendinden önceki toplumsal kurumlarda olduğu gibi varlığını sürdürülmektedir. Şiddet uygulama konusunda, ülkeler ve kültürler arasında köklü farklılıkların bulunmasına rağmen, şiddetin her ülkede ve her kültürde olduğunu söylemek mümkündür (Dubanaski, Inaba ve Gerkewicz, 1983). Şiddet genelde kurallara ya da disipline uymama davranışının sonucunda uygulanana gelen bir olgudur.

Öğretmenlerin, disiplin sorunlarının yaşandığı durumlarda, derse ayırmaları gereken zamanlarının önemli bir kısmını olumsuz davranışların giderilmesine ayırdıkları bilinmektedir. Buna ilişkin yapılan çalışmalardan birisi, öğretmenlerin yaklaşık yüzde otuzunun derslerini disiplin sorunları sebebiyle doğru bir şekilde işleyemediklerini göz önüne sermiştir (Warren ve diğerleri, 2006: 188). Okullarda öğretmenlerin çoğu öğrenci davranışlarını disiplin altına almak ve kontrolü sağlamak üzere, fiziki şiddet uygulamaktadırlar. Ne var ki, olumsuz davranışların olumluya dönüştürülmesinde şiddetin etkisinin ne olduğu gerçeği, günümüzde üzerinde önemle tartışmaların yapıldığı bir konudur.

Eğitimde şiddet, öğretmenin, bir öğrencinin istenmeyen bir davranışı yapmasından dolayı onun bedenine verdiği acıdır (Gümüş, Tümkaya, Dönmezer, 2004: 117). Bu bağlamda öğrencilere sınırlı bir mekâna kapatma, durulması zor bir alanda uzun zaman durdurma, bedene zararlı verici fiziksel hareketler yaptırma, zorla sevmediği bir şeyi yedirme ve zararlı etkilere maruz bırakma gibi cezalar verilmektedir. Ayrıca bedenin çeşitli yerlerine vurma, boğazını sıkma, bir nesne ile dövme, omuzdan tutup sallama, elektrik şoku kullanma, zorla bir yere kapatma, zor fiziksel hareketler yaptırma, büyük ve küçük abdesti tutturma uygulamaları da (SAM, 2003: 385) birer şiddet yöntemi olarak uygulanmaktadır. Şiddet uygulayanların, şiddetin davranışları düzeltereği ve gelişme sağlayacağı umudu içinde oldukları bilinir. Gerçeğin bu olmamasına karşın, genelde hareket noktaları da budur.

Şiddet, hem etkisiz bir disiplin modeli olduğu gibi hem de maruz kalanlarda fiziksel ve zihinsel olarak yıkıcı etkilere neden olmaktadır. Yapılan araştırmalar, öğrencilere şiddet uygulamanın daha iyi bir sınıf kontrolü sağlamadığını, öğrencilerin öğretmenine ve okul otoritesine saygısını arttırmadığını ve karakterini geliştirmediğini göstermektedir (Dubanaski, Inaba ve Gerkewicz, 1983). Aksine, öğrencilerin öğretmenleri tarafından şiddete maruz kalmaları, öğrencilerin yanlış davranışlar sergilemelerine, şiddet göstermelerine, saldırganlaşmalarına, yabancılaşmalarına sebep olmaktadır (Hyman, Weiler, Perone, Romana, Britton ve Shanock, 1997). Aynı şekilde, şiddete tabii tutulmaları

öğrencilerde engellenme duygusu yaratırken, okul işgöreninden de ölç alma duygusuna yol açmaktadır (Hyman, Zelikoff ve Clarke, 1998).

Şiddete uğrama, şiddeti yaşayanlarda ve şiddeti izleyen öğrenciler de travma sonrası stres bozukluğu tepkileri geliştirmelerine sebep olmakta (Hyman, 1990) ve bu durum şiddete uğrayan öğrencilerin yaklaşık yarısını etkilemektedir (Hyman, Clark ve Zelikoff, 1986). Bu deneyimler aynı zamanda çocuklarda kişiler arası ilişkilerde sorunlar, psikotik bozukluklar, alkol ve uyuşturucu kullanımı, depresyon, intihar, şiddet ve suça yönelik davranışların oluşmasına da zemin hazırlamaktadır (Kim vd, 2000). Ayrıca, şiddete maruz kalan ya da şahit olan öğrencilerin, özsaygı kaybı, abartılı suçluluk duygusu ve kaygı semptomları geliştirmeleri olasıdır ve bu durum da dolaylı olarak onların psikososyal ve eğitsel gelişimlerine mani olmaktadır. Travma sonrası stres bozukluğu yaşayan öğrencilerde, yorgunluk, uyumada zorluk, bıkkınlık, değersizlik duyguları, dikkat bozukluğu, üzüme, intihar eğilimleri, öfke patlamaları, anksiyete nöbetleri, arkadaşlık ilişkilerinde bozulma, okul başarısının azalması, güç sembollerinden nefret etme, antisosyal davranışlar, somatik belirtiler, okuldan kaçınma, okulu bırakma ve diğer yüksek risk alma davranışları görülmektedir (Dubanaski, Inaba ve Gerkewicz, 1983). Şiddete maruz kalmış çocukların yetişkinlikte alkol ve uyuşturucu bağımlısı olma olasılığı, çocuklukta şiddet maruz kalmamışlara göre iki kat daha fazla (MacMillan ve ark., 1999) olduğu görülmüştür.

Ceza ile disiplin sağlanan bir ortamda çocuk, nefret, kızgınlık, karşı çıkma, intikam, güvensizlik, suçluluk gibi olumsuz duygular geliştirir. Ginott, ceza yoluyla verilen eğitimin, zamanla işlevini yitireceğini, çocuğun yaptığı davranıştan dolayı pişman olacağı yerde, intikam hayallerine yöneldiğini belirtmiştir (Akt: Navaro, 2001: 54–55). Bu konuda Gözütok, Er ve Karacaoğlu'nun (2006) 600 öğrenci ile yaptıkları çalışmada, ceza uygulanan öğrencilere neler hissettikleri sorulmuş ve 138 öğrenci üzüldüklerini, 113 öğrenci kendilerini çok kötü hissettiklerini, 58 öğrenci utandıklarını, 44 öğrenci öğretmenden ve okuldan soğuduklarını, 40 öğrenci öfke ve kin duyduklarını, 19 öğrenci korktuklarını, 6 öğrenci ise öldürme isteği duyduklarını belirtmişlerdir.

Cezanın korku yaratıcı özelliğinden dolayı, çocuk davranışı cezadan korktuğu için yapmaz, yapmak istemediğinden değil. Ancak zaman içinde çocuk cezaya alıştığından, ceza etkisini yitirir, ceza artık çocuğu etkilemez ve olumsuz davranışı sürdürmeye devam eder. Bazı durumlarda cezadan kurtulmak için çocuk yalana yönelebilir (Navaro, 2001). Marshall'a göre, ceza öğrenciyi kaygılandırır, şiddete yöneltir, sorumluluğu kazandıracağı yerde düşmanlığı empoze eder, öğretmene düşman olur, mazeret uydurmaya iter, değişmeye ikna etmez, kaçamaklı davranmaya yöneltir, öğrenme istekliliğinden, bireysel ilişkilerden ve çözüm yolları bulmaktan alıkoyar (Akt: Charles, 2005: 97). Ceza, endişe ve korku oluşturduğu için öğrencide kaygıyı düzeyini yükseltir ve öğrenmeyi zorlaştırır. Buna ilişkin Krashen (1981) yaptığı bir çalışmada, sınıf ortamında olumsuz duyguların artmasının öğrenme düzeyini düşürdüğünü belirtmiştir (Akt: Swanson, 2001: 47).

Cezalandırmadaki süreklilik, öğrencilerde bağımsızlık ve genel bir kayıtsızlık durumu yaratabilir (Aydın, 2000: 166). İstenmeyen davranışları yapan öğrencilere uygulanan her cezanın etkisi bir önceki cezaya kıyasla azalır ve öğrenci yapılan bu uygulamayı hayatın bir parçası olarak algılayıp, bir ceza olarak (Korkmaz, 2004:187) algılamaz. Bu algılama biçimi, okuldan soğuma, öğrenmeyi engelleme, okuldan kaçma, kırıp dökme, korku, ilişkileri bozma, aşırı kaygı gibi olumsuz sonuçlar yaratmaktadır (Sarıtaş, 2003: 62). Dodson (1998: 39-41) cezanın, uygulananlarda, utanç, öfke ve ölç alma duygularını alevlendirdiğini, bu duygular içinde olanlara ise, bir şeyler kazandırmanın olası olmadığını ileri sürmektedir. Yaşama olumlu bakmayı, kompleks davranışları, eleştirel düşünmeyi veya matematiği, insan sevgisini ceza yoluyla öğretemeyiz. Ceza bireyi geliştirmez ama onu geriletebilir ve korkutabilir (Dökmen, 2005: 141). Bütün bunlardan hareketle cezanın hiçbir eğitici özelliği bulunmamaktadır çünkü ceza, bireye ne yapması gerektiğini öğretmek yerine ne yapmaması gerektiğini öğretir.

Skiba ve Peterson'un (2000: 335–346) çalışmalarında, cezalandırıcı ve baskıcı sınıf veya ortamların öğrencilerde daha fazla istenmeyen davranışlara neden olduğunu ortaya koymuşlardır. Genel olarak, güce dayanan ve baskıcı yöntemlerin uygulandı durumlar, öğrencide karşılık verme, başkaldırma ve direnç gösterme davranışlarına yol açmaktadır. Uygulanan baskılar öğrencilerin

davranışlarında değişiklikler meydana getirmekle birlikte, baskı kalktığı anda öğrenciler yine eski davranışlarına yönelirler (Gordon, 1993: 13). Fiziki ve sözlü saldırılarla cezayı uygulayan yetişkin, çocukta saldırgan bir modelin oluşmasına neden olmaktadır. Böyle bir modeli izleyen çocuk, başkalarına nasıl saldırılacağını öğrenir (Özyürek, 1998: 98-107). Bu gerçeği göz önünde bulunduran öğretmenlerin insani ve yasal yönden fiziksel cezayı uygulamaktan kesinlikle uzak durmaları gerekmektedir.

Mackenzie'ye (2004: 27) göre, cezacı anlayışta kararların tamamı yetişkinlerce alınır ve sorun çözme sürecini de yetişkinler işletir. Çocuklar bu sürecin dışında tutulmuşlardır çünkü güç ve kontrolün tamamı yetişkinlerdedir. Bu suretle cezacı yaklaşım, çocukların öğrenme fırsatlarını ve sorumluluk kazanmalarını ellerinden almıştır. Cezacı ortamlarda yetişen bireyler, yaşamlarından kendilerini değil, kendi dışındakileri sorumlu tutarlar (Cüceloğlu, 1996: 54). Bu çocuklar, büyük bir olasılıkla, gelecekteki yaşamlarında sorumsuz birey ya da başkalarının kontrolüne kolaylıkla girebilen, pasif, tepkisiz, her şeyi kabullenici birey olma eğiliminde olacaklardır (Özen, 2001:113). Çelik (2003: 208), öğrenciye sorumluluk duygusunun verilmesiyle sınıfta istikrarlı ve uzun süreli bir düzenin sağlanabileceğini belirtmiştir.

Şiddet, akla gelebilen en ağır cezalandırma şeklidir (Mahiroğlu ve Buluç, 2003: 82). Şiddetin çocuklarda istenmeyen davranışları azaltmak yerine artırdığı görülmüştür (Dubanowski, Inaba ve Gerkewicz, 1983). Becker, Engelmann ve Thomas'ın (1975) araştırmasında, sınıf ortamında öğretmenlerin uyguladığı şiddet oranı artırıldığında, sınıflardaki istenmeyen davranış oranının % 9' dan % 31' e çıktığı görülmüştür (Akt:Aksoy 2000: 7). Buradan yola çıkarak, bireye verilecek cezanın, onun davranışlarını olumlu yönde düzeltmesi bir yana adeta onu suç işlemeye ittiğini söylemek mümkündür. Fiziksel ceza maruz kalmış çocukların öğretmenlerine ve otoriteye karşı saygısının kaybolduğu, kişiliğinin gelişmediği, kendini kontrol becerilerinin azaldığı ve sınıf kontrolünü zorlaştırdığı da genelde bilinen sonuçlardır (Benetar, 2002, Akt. Mahiroğlu ve Buluç, 2003: 82). Kaylor'da (2004) bir çalışmasında, şiddetin, çocukların sosyal olmayan davranışlarında önemli bir etkisinin bulunduğunu belirtmiştir. Robinson, Funk, Beth ve Bush'un (2005) çalışmalarında da, fiziksel cezanın, istedik yönde gelişme sağlamada etkili olmadığı yönünde deneysel sonuçlara varmışlardır. Bundan başka şiddet, çocukların arkadaşlarına dönük saldırgan davranışlarda bulunmasına, arkadaşlarının eşyalarına zarar vermesine ve yalan söylemesine neden olabilmektedir (Wilson, 1982). Öğrencilerin üzerinde güç ve otorite uygulamayan öğretmenlerin, sınıf disiplinini sağlamada daha başarılı olduğu görülmüştür. Öğrencide iç disiplinin oluşması için ya öğrencinin öğretmenini sevmesi ya da öğretmenin öğrencinin sevgisini kazanması gerekir (Gordon, 1993: 145).

Cezanın bireylerin davranışlarında bir farklılık oluşturacağı inancı vardır. Eğer bu inanç doğru olsaydı, daha küçük yaşta ceza verilerek eğitilen çocukların davranışlarının yinelenmemesi gerekirdi (Marshall, 2009: 3) ne var ki, bu beklentinin doğru olmadığı bilinen bir gerçektir. Çocuğa verilen ceza ile onun davranışlarını istedik yönde değiştirmesi beklenir. Oysa bir çocuğun olumlu düşünebilmesi için olumsuz duygular içerisinde olmaması gerekir çünkü olumsuz duygular olumlu düşünmeyi engeleyici rol oynar. Ceza geçici uyum davranışı gösterilmesine yardımcı olurken, kalıcı olumlu davranışın oluşmasına yardımcı olamaz. Verilen ceza sona erdiğinde çocuk davranışın bedelini ödediğini varsayarak yeni yanlış davranışların yapılması hakkının olduğunu düşünür. Burada yanlış davranışının karşılığını ödediğini düşünen çocuk, yanlışlarından vazgeçmeyi düşünmez. Dolayısıyla ceza uygulamalarının, değişik çalışmalarla da dile getirildiği gibi istikrarlı ve pozitif yönde bir sonuç verdiğine tanık olunmamıştır. Cezaya bağlı olarak çocuğun kısa süreli susturulması, istenilen bir durum olarak nitelendirilse de, bu gidişin akibeti daha kötü olmuş ve çocukta öfke, kin, ve öç alma gibi duygular artmıştır (Yavuzer,1995: 94).

Türkiye'de ve değişik ülkelerde öğrencilerin uğradıkları şiddete ilişkin yapılan araştırmalara bakıldığında, türü ve dozu değişmekle birlikte şiddetin yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Gözütok (1993) ilk, orta ve lise öğretmenlerinin % 26'sının haftada en az bir kez şiddet uyguladıklarını ortaya koymuştur. Gümüş, Tümkaya ve Dönmezer (2004) ilk, orta ve üst sınıflarla yaptıkları araştırmada öğretmenden aylık olarak en az bir kez fiziksel şiddet görenlerin oranı % 28.5 olarak bulunmuştur. Son bir yıl içinde öğretmeninden en az bir kez dayak yiyenlerin oranı ise % 45

olmuştur. Doğan (2001) tarafından (4–12 yaş) çocuklar üzerinde yapılan bir çalışmada, çocukların % 62,6'sının fiziksel cezaya uğradıkları ortaya konmuştur. Mahiroğlu ve Buluç'un (2003) çalışmasında, öğrencilerin % 59,5'i lise eğitimleri sırasında fiziksel cezaya maruz kaldıkları ortaya konmuştur. Yine Gözütok'un (1994), araştırmasında ise, öğretmenlerin uyguladıkları cezalandırma biçimlerini, öğrenciler, sopayla vurma (% 15), saç çekme (% 31), kulak çekme (% 46), tekme atma (% 12), tokat atma (% 58), tebeşir, silgi fırlatma (% 25), çok şiddetli dövme (% 11), başını sıraya ya da duvara vurma (%8) olarak belirtmişlerdir. Genel olarak araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, öğretmenlerin yaklaşık beşte üçünün fiziksel cezaya başvurduğu, öğrencilerin de dörtte birinin hayatları boyunca en az bir kez öğretmen dayığı görülmektedir. Kim, Kim, Park, Zhang, Lu ve Li (2000) tarafından yapılan bir çalışmada, Güney Koreli öğrencilerin % 62'si, Çinli öğrencilerin ise % 51'i şiddete maruz kaldıkları bulunmuştur. Youssef, Attia ve Kamel'in (1998) Mısır'da yaptıkları çalışmada, erkek öğrencilerin % 80'inin, kızlarında % 62'sinin fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Zimbabve'de okul ve mahkeme kayıtlarıyla yapılan bir arşiv araştırmasında, şiddet kullanan öğretmenlerin % 79'unun erkek, % 21'inin kadın olduğu, öğrencilerin % 59'unun erkek % 41'inin kız öğrenci olduğu belirtilmiştir (Shumba, 2001). İsrail'de 7.-11. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin % 20'sinin fiziksel, % 8'inin ise cinsel bir zorbalığa maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır (Benbenisthy, Zeira ve Astor, 2002). İsrail'de yapılan başka bir çalışmada da ilköğretim 4-6 sınıflarda okuyan öğrenciden % 22,2'sinin fiziksel şiddete maruz kaldıkları bulunmuştur. Bu çalışmada fiziksel şiddete maruz kalma oranları erkekler için % 26, kızlar için %16,4 olarak verilmiştir (Benbenisthy, Zeira, Astor ve Khoury-Kassabri, 2002).

Şiddet insan doğasına aykırı bir uygulamadır. Şiddet uygulamanın suç olması, şiddete uğrayanın bundan utanması ve suçlanması, ceza uygulayan ve mağdur arasında güç ve statü farklılıkları bu konunun yeterince araştırılmasına engel olmuştur. Araştırmalar, genelde öğrencilerin yaşadıkları şiddet ve türleri üzerinde durmuş ancak şiddete maruz kalan öğrencilerin gösterecekleri tepkiler üzerinde yeterince durmamıştır. Bu çalışma ile, öğrencilerin yaşadıkları şiddet ve şiddete karşı gösterdikleri tepkilerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Ayrıca öğretmenden öğrenciye yönelik olan şiddet olgusuna dikkat çekmek, bu konudaki araştırmaların devamını sağlamak bu konuda bir araştırma geleneği oluşturmak ve şiddet doğuran durumların ve nedenlerin azaltılması konusunda önlem alınmasını teşvik etmek amaçlanmaktadır.

Problem Cümlesi

Okul düzeylerine göre öğrencilerin yaşadıkları şiddet ve bu şiddete karşı gösterdikleri tepkiler nelerdir?

Alt Problemler

- 1- Öğrencilerin şiddeti en çok yaşadıkları eğitim düzeyi nedir?
- 2- Öğrencilere şiddet uygulayan öğretmenlerin cinsiyeti nedir?
- 3- Öğrencilerin genel olarak en çok uğradıkları şiddet türü nedir?
- 4- Öğrencilerin kendilerine uygulanan şiddete karşı okul düzeyinde gösterdikleri tepkiler nelerdir?

2. Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, çalışmaya uygun oluşu nedeniyle genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2004: 79). Bir grubun belirli özelliklerini ortaya koymak için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara (survey) tarama araştırmaları denir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013:14).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesinde yapılan pedagojik formasyon eğitimi alan 1650 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemine ise, olasılığa dayalı örneklemelerden olan basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 340'ı kız ve 275'i erkek olmak üzere toplam 615 öğrenci oluşturmaktadır. Bu örneklem büyüklüğü, evreni temsil etmesi bakımından yeterli (5000/356) görülmektedir (Balci, 2004:95).

Verileri Toplama Aracı

Araştırmada şiddete ilişkin veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından dört değişik duruma ilişkin sorular hazırlanmış ve bu sorular Eğitim Bilimleri Bölümünde görevli ikisi eğitim bilimi yönetimi dalında ve ikisi de rehberlik ve psikolojik danışmanlık da görevli öğretim üyelerine incelenmiş ve görüşleri alınmıştır. Bu doğrultuda yeniden düzenlenen sorular örneklem grubundan beş öğrenciye okutulmuş ve onların görüşleri doğrultusunda sorulara son şekli verilmiştir. Son şekli verilen sorular Öğrencilerin şiddeti en çok yaşadıkları eğitim düzeyi (ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim), öğrencilerin en çok yaşadıkları şiddet türleri (ele sopayla vurma, yüksek sesle bağırma), biçiminde ifade edilmiştir.

Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen 4 anket kullanılmıştır. Birinci anket, öğrencilerin şiddeti en çok yaşadıkları eğitim düzeyini belirleyen bir anket olup, burada ilköğretim (1-5), ilköğretim / ortaöğretim (6-8), ortaöğretim / lise ve yükseköğretim yer almaktadır. İkinci anket, şiddet uygulayan öğretmenlerin cinsiyetini -kadın, erkek olarak- sorgulamaktadır. Üçüncü ankette öğrencilere uygulanan şiddetin türü sorulmuştur. Dördüncü ankette ise, öğrencilere kendilerine uygulanan şiddete karşı gösterdikleri davranışların neler olduğu sorulmuştur. Birinci anket formunun sol sütununa okul düzeyleri, ikincisine şiddet uygulayan öğretmenin cinsiyeti, üçüncüsüne öğrencilere uygulanan şiddetin türü ve dördüncüsüne ise şiddete karşı gösterilen öğrenci davranışları yazılmıştır. Sağ sütun ise öğrencilerin cevapları için ayrılmıştır.

Öğrencilerin her bir soruya verdikleri cevaplar kendi içinde değerlendirilmiştir. Burada katılımcı sayısı üzerinden (öğrencilerin şiddeti en çok yaşadıkları eğitim düzeyi ilköğretim olmuş çünkü 383 katılımcı işaretlemiş, en az yükseköğretim 16 katılımcı işaretlemiş) yorumlar yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Öğrencilerin her bir anketin anket maddelerine verdikleri cevaplar, önce madde bazında hesaplandı ve sonra, anketin maddeleri arasında en çoktan en aza doğru bir sıralama yapıldı. Anketlerin okunması ve yorumlanmasında da bu sıra izlendi. Burada katılımcı sayısı üzerinden (öğrencilerin şiddeti en çok yaşadıkları eğitim düzeyi ilköğretim olmuş çünkü 383 katılımcı işaretlemiş, en az yükseköğretim 16 katılımcı işaretlemiş) yorumlar yapılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde, öğrencilerin şiddeti en çok yaşadıkları eğitim düzeyi, öğrencilere şiddet uygulayan öğretmenlerin cinsiyeti, öğrencilerin genel olarak en çok uğradıkları şiddet türü ve öğrencilerin kendilerine uygulanan şiddete karşı okul düzeyinde gösterdikleri tepkilerin neler olduğu tablolar şeklinde ve yorumlanarak verilmiştir.

Tablo: 1 Öğrencilerin Şiddeti En Çok Yaşadıkları Eğitim Düzeyi

Okul Düzeyleri	n
İlköğretim (1-5)	383
İlköğretim / Ortaokul (6-8)	157
Ortaöğretim / Lise	59
Yükseköğretim	16

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin, en çok şiddete ilköğretimin ilk 5 yılında maruz kaldıkları görülmektedir. Bu sınıf düzeyindeki şiddet ilköğretimin ikinci yarısında (6-8) da devam etmesine karşın ilk 5 yıla göre yarıdan fazla bir azalma söz konusu olmuştur. Lise düzeyinde şiddetin dozu bir hayli düşmüş en az şiddette yükseköğretim kademesinde görülmüştür. Eğitim düzeylerine göre bakıldığında, öğrencilerin en çok şiddetin ilköğretimin ilk 5 yılında yaşadıkları, eğitim düzeyi yükseldikçe şiddetin de azaldığı görülmektedir. Yani öğrencilerin yaşadıkları şiddet eğitim düzeyi ile ters orantılı bir durum göstermektedir. Öğrenciler küçük yaşlarda daha çok şiddete maruz kalmışlardır. Bunda bir çok değişkenin etkili olduğunu söylenebilir. Örneğin: “Ağaç yaş iken eğilir”, “yılanın başını küçükken ezeceksin”, “dayak cennetten çıkmaz”, “öğretmenin vurduğu yerde gül biter”. Bunun dışında gücünün zayıf üzerindeki tahakkumuda düşünülebilir.

Tablo: 2 Öğrencilere Şiddet Uygulayan Öğretmenlerin Cinsiyeti

Şiddet Uygulayan Öğretmenlerin Cinsiyeti	n
Erkek	388
Kadın	227

Şiddet uygulayan öğretmenlerin cinsiyetine bakıldığında, erkek öğretmenlerin daha çok şiddet uyguladığı görülmektedir. Bunun yanında azımsanamayacak kadar kadın öğretmenlerin de şiddet uyguladıkları görülmektedir. Burada erkek ve kadın öğretmenlerin önemli derecede şiddet yanlısı oldukları ortadadır. Bunda etki tepki anlayışının etkili olduğu düşünülebilir. Kadın ve erkek öğretmenler geçmişlerinde şiddet gördükleri için, şiddeti geçerli bir yol olarak görmüşler ve onlar da öğrencilerine uygulamışlardır.

Tablo: 3 Öğrencilerin En Çok Yaşadıkları Şiddet Türleri

Öğrencilere Uygulanan Şiddet Türleri	n
Ele sopayla vurma	296
Yüksek sesle bağırma	237
Yüze tokat atma	211
Kulak çekme	204
Cetvelle parmak uçlarına vurma	195
Tek ayak üstünde durdurma	194
Arkadaşların içinde aşağılama ve onur kırma	167
Sınıf içinde ağır bir dille eleştirme	132
Kafaya silgi veya tebeşir fırlatma	128
Küçük düşürücü sözler söyleme	124
Dersten dışarı atma	115
Tenefüse çıkarmamak	113
Saç çekme	101
Alay etme	80
Görmezden gelip muhatap olmama	59
Kafayı kafaya vurma	50
Vücudun çeşitli yerlerine sopayla vurma	38
Kafayı duvara vurma	31
Öğrenciyi öğrenciye dövdürme	21
Kafaya sopayla vurma	17
Diğer.....	15

Öğrencilerin yaşadıkları şiddet türleri incelendiğinde, öğrencilerin birinci derecede maruz kaldıkları şiddetin, ele sopayla vurma, yüksek sesle bağırma, yüze tokat atma, kulak çekme, cetvelle parmak uçlarına vurma, tek ayaküstünde durdurma, arkadaşlarının içinde aşağılama ve onur kırma; ikinci derece maruz kaldıkları şiddetin, sınıf içinde ağır bir dille eleştirme, kafaya silgi veya tebeşir fırlatma, küçük düşürücü sözler söyleme, dersten dışarı atma, teneffüse çıkarmamak, saç çekme ve üçüncü derece maruz kaldıkları şiddetin, alay etme, görmezden gelip muhatap olmama, kafayı kafaya vurma, vücudun çeşitli yerlerine sopayla vurma, kafayı duvara vurma, öğrenciyi öğrenciye dövdürme ve kafaya sopayla vurma olduğu görülmektedir.

Tablo: 4 Öğrencilerin Yaşadıkları Şiddete Karşı Okul Düzeyinde Gösterdikleri Tepkiler

Şiddete Karşı Gösterilen Öğrenci Davranışları	İlköğretim (1-5)	İlköğretim / Ortaokul (6-8)	Ortaöğretim/ Lise	Yükseköğretim
Öğretmene göre güçsüz olduğum için sessiz kaldım	304	183	75	21
Öğretmene karşı olumsuz tavır takındım	162	152	131	60
Öğretmenin verdiği derse karşı ilgisiz kaldım	159	153	107	59
Öğretmene küstüm	132	93	32	7
Öğretmeni anneme / babama şikâyet ettim	94	50	17	3
Öğretmene saygı göstermedim	67	77	73	38
Öğretmenin derslerinde devamsızlık yaptım	58	66	75	50
Öğretmenin verdiği sorumluluğu yerine getirmediğim	52	47	60	20
Öğretmene kin ve nefretimi göstermeye çalıştım	50	61	94	10
Öğretmene şiddeti hak etmediğimi ve bunun bir haksızlık olduğunu söyledim	30	47	83	64
Şiddet gördüğüm konuda davranışlarıma devam ettim	27	25	29	8
Öğretmeni müdüre şikâyet ettim	21	32	37	2
Şiddet gördüğüm konuda düzeldim	18	21	20	3
Öğretmenin eşyalarına zarar verdim (Arabasını çizdim vs.)	17	13	18	2
Uygulanan şiddetten sonra okuldan kaçtım	15	22	36	8
Öğretmeni rehberlik birimine şikâyet ettim	12	24	21	4
Şiddete şiddetle karşılık verdim	9	8	23	4
Diğer.....	14	8	18	14

Öğrencilerin yaşadıkları şiddete karşı en aktifinden en pasifine doğru okul düzeyinde gösterdikleri tepkilere bakıldığında, ilköğretim (1-5) öğrencileri, “öğretmene göre güçsüz olduğum için sessiz kaldım, öğretmene karşı olumsuz tavır takındım, öğretmenin verdiği derse karşı ilgisiz kaldım, öğretmene küstüm, öğretmeni anneme / babama şikâyet ettim, öğretmene saygı göstermedim, öğretmenin derslerinde devamsızlık yaptım, öğretmenin verdiği sorumluluğu yerine getirmediğim, öğretmene kin ve nefretimi göstermeye çalıştım, öğretmene şiddeti hak etmediğimi ve bunun bir haksızlık olduğunu söyledim, şiddet gördüğüm konuda davranışlarıma devam ettim, öğretmeni müdüre şikâyet ettim, şiddet gördüğüm konuda düzeldim, öğretmenin eşyalarına zarar verdim (arabasını çizdim vs.), uygulanan şiddetten sonra okuldan kaçtım, öğretmeni rehberlik birimine şikâyet ettim, şiddete şiddetle karşılık verdim” şeklinde tepkilerde bulunmuşlardır.

İlköğretim (6-8) öğrencileri, “öğretmene göre güçsüz olduğum için sessiz kaldım, öğretmenin verdiği derse karşı ilgisiz kaldım, öğretmene karşı olumsuz tavır takındım, öğretmene küstüm, öğretmene saygı göstermedim, öğretmenin derslerinde devamsızlık yaptım, öğretmene kin ve nefretimi göstermeye çalıştım, öğretmeni anneme / babama şikâyet ettim, öğretmenin verdiği sorumluluğu yerine getirmediğim, öğretmene şiddeti hak etmediğimi ve bunun bir haksızlık olduğunu

söyledim, öğretmeni müdüre şikâyet ettim, şiddet gördüğüm konuda davranışlarımaya devam ettim, öğretmeni rehberlik birimine şikâyet ettim, uygulanan şiddetten sonra okuldan kaçtım, şiddet gördüğüm konuda düzeldim, öğretmenin eşyalarına zarar verdim (arabasını çizdim vs.), şiddete şiddetle karşılık verdim” şeklinde tepkilerde bulunmuşlardır.

Lise öğrencileri, “öğretmene karşı olumsuz tavır takındım, öğretmenin verdiği derse karşı ilgisiz kaldım, öğretmene kin ve nefretimi göstermeye çalıştım, öğretmene şiddeti hak etmediğimi ve bunun bir haksızlık olduğunu söyledim, öğretmene göre güçsüz olduğum için sessiz kaldım, öğretmenin derslerinde devamsızlık yaptım, öğretmene saygı göstermedim, öğretmenin verdiği sorumluluğu yerine getirmediğim, öğretmeni müdüre şikâyet ettim, uygulanan şiddetten sonra okuldan kaçtım, öğretmene küstüm, şiddet gördüğüm konuda davranışlarımaya devam ettim, şiddete şiddetle karşılık verdim, öğretmeni rehberlik birimine şikâyet ettim, şiddet gördüğüm konuda düzeldim, öğretmenin eşyalarına zarar verdim (arabasını çizdim vs.),öğretmeni anneme / babama şikâyet ettim” şeklinde tepkilerde bulunmuşlardır.

Yükseköğretim öğrencileri, “öğretmene şiddeti hak etmediğimi ve bunun bir haksızlık olduğunu söyledim, öğretmene karşı olumsuz tavır takındım, öğretmenin verdiği derse karşı ilgisiz kaldım, öğretmenin derslerinde devamsızlık yaptım, öğretmene saygı göstermedim, öğretmene göre güçsüz olduğum için sessiz kaldım, öğretmenin verdiği sorumluluğu yerine getirmediğim, öğretmene kin ve nefretimi göstermeye çalıştım, şiddet gördüğüm konuda davranışlarımaya devam ettim, uygulanan şiddetten sonra okuldan kaçtım,öğretmene küstüm, öğretmeni rehberlik birimine şikâyet ettim, şiddete şiddetle karşılık verdim, öğretmeni anneme / babama şikâyet ettim, şiddet gördüğüm konuda düzeldim, öğretmeni müdüre şikâyet ettim, öğretmenin eşyalarına zarar verdim (arabasını çizdim vs.)” şeklinde tepkilerde bulunmuşlardır.

4. Sonuç ve öneriler

Öğrenciler, en çok şiddete ilköğretimin ilk 5 yılında maruz kalmışlardır. Bu sonuç Gözütok’un (1993), Gümüş, Tümkaya ve Dönmezer’in (2004), Benbenisthy, Zeira ve Astor’un, (2002), Benbenisthy, Zeira, Astor ve Khoury-Kassabri’nin, (2002) ve Doğan’ın (2001) yaptığı araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Bundan sonraki okul düzeylerinde (ilköğretim (6-8), lise ve yükseköğretim) şiddetin dozu gittikçe azalmış ve en az şiddet yükseköğretim düzeyinde yaşanmıştır. Oysa şiddetin herhangi bir okul düzeyinde uygulanmaması gerekirken, dozları değişmekle beraber bütün okul düzeylerinde uygulandığı görülmüştür. Özellikle ilköğretimin ilk 5 yılında adının bile telaffuz edilmemesi gereken şiddetin, bu okul düzeyinde uygulanması çok şaşırtıcı ve şaşırtıcı olduğu kadar da ürkütücüdür. Çünkü bu yaş grubuna uygulanan şiddet çocuk üzerinde çok derin hasarlar bırakmaktadır. Bu hasarların onların ileriki yaşamının her alanında kendini göstermesi söz konusu olabilir. Dolayısıyla gerekçesi ne olursa olsun eğitici konumundaki bireylerin şiddetten kaçınmaları bir zorunluluktur. Sosyal, duygusal, sözel ya da fiziksel şiddetin öğrencideki kalıcı etkileri bir yana, var olan durumda dahi anlık ve kısa süren davranış değişikliklerine yol açtığı bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla şiddetin bir çözüm yolu olmadığı bilinmelidir (Elma, 2014: 244).

Şiddet uygulayan öğretmenlerin cinsiyetine bakıldığında erkek öğretmenlerin daha çok şiddet uyguladığı görülmektedir. Ancak kadın öğretmenlerin de şiddet uyguladıkları görülmektedir. Bu sonuç, Shumba’nın, (2001) araştırma sonucuyula örtüşmektedir. Şiddet onur kırıcı bir davranış olmasından dolayı, uygulanmaması gereken bir eylemdir. Ne yazık ki, cinsiyet gözetmeksizin, bütün öğretmenler şiddeti az ya da çok uygulamışlardır. Burada kadın öğretmenlerin annelik rolleri gereği, çocuklara daha sevecen ve hoşgörülü yaklaşımları beklenirdi; ancak bunun böyle olmadığı görülmektedir.

Uygulanan şiddet türlerine bakıldığında, öğrencilerin birinci derecede maruz kaldıkları şiddetin, ele sopayla vurma, yüksek sesle bağırma, yüze tokat atma, kulak çekme, cetvelle parmak uçlarına vurma, tek ayaküstünde durdurma, arkadaşlarının içinde aşağılama ve onur kırma; ikinci derece maruz kaldıkları şiddetin, sınıf içinde ağır bir dille eleştirme, kafaya silgi veya tebeşir fırlatma, küçük düşürücü sözler söyleme, dersten dışarı atma, teneffüse çıkarmamak, saç çekme ve üçüncü derece maruz kaldıkları şiddetin, alay etme, görmezden gelip muhatap olmama, kafayı kafaya

vurma, vücudun çeşitli yerlerine sopayla vurma, kafayı duvara vurma, öğrenciyi öğrenciye dövdürme ve kafaya sopayla vurma olduğu görülmektedir. Araştırmada en çok kullanılan şiddet türleri olan ele sopayla vurma, yüksek sesle bağırma, yüze tokat atma, kulak çekme, cetvelle parmak uçlarına vurma, tek ayaküstünde durdurma, arkadaşlarının içinde aşağılama ve onur kırma davranışları, Shumba'nın, (2001) ve Gözütok'un (1994) araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Başvurulan şiddet türlerine bakıldığında, öğretmenler her türden fiziksel ve psikolojik şiddete başvurmuşlardır. Fiziksel şiddet çocuğun onurunu kırmak, onu aşağılamakla kalmaz, aynı zamanda çocuğun bedeni üzerinde de kalıcı hasar (kulak zarının patlaması, gözün kör olması, felç kalma gibi) bırakabilir. Oysa çocuğun bedenine zarar verme hakkı hiç kimseye tanınmamıştır ve bunu yapan kim ise hukuki bir yaptırıma tabi tutulmalıdır.

Öğrencilerin yaşadıkları şiddete karşı en aktifinden en pasifine doğru okul düzeyinde gösterdikleri tepkilere bakıldığında, ilköğretim (1-5) öğrencileri, şiddet karşısında sessiz kalma, öğretmene karşı olumsuz tavır takınma, öğretmenin dersine ilgisiz kalma, öğretmene küsme, saygı göstermeme, öğretmenin derslerinde devamsızlık yapma, öğretmenin verdiği sorumluluğu yerine getirmeme, öğretmene kin ve nefretini gösterme, şiddet gördükleri konuda davranışlarına devam etme, şiddet gördükleri konuda düzelme, öğretmenin eşyalarına zarar verme, şiddetten sonra okuldan kaçma, şiddete şiddetle karşılık verme davranışı göstermişlerdir.

İlköğretim (6-8) öğrencileri, öğretmene göre güçsüz olduklarından sessiz kalma, öğretmenin verdiği derse karşı ilgisiz kalma, öğretmene karşı olumsuz tavır takınma, öğretmene küsme, öğretmene saygı göstermeme, öğretmenin derslerinde devamsızlık yapma, öğretmene kin ve nefretini gösterme, öğretmeni anne / babaya şikâyet etme, öğretmenin verdiği sorumluluğu yerine getirmeme, öğretmene şiddeti hak etmediğini ve bunun bir haksızlık olduğunu söyleme, öğretmeni müdüre şikâyet etme, şiddet gördüğü konuda davranışlarına devam etme, öğretmeni rehberlik birimine şikâyet etme, şiddetten sonra okuldan kaçma, şiddet gördüğü konuda düzelme, öğretmenin eşyalarına zarar verme, şiddete şiddetle karşılık verme tepkilerinde bulunmuşlardır.

Lise öğrencileri, öğretmene karşı olumsuz tavır takınma, öğretmenin verdiği derse karşı ilgisiz kalma, öğretmene kin ve nefret gösterme, öğretmene şiddeti hak etmediğini ve bunun bir haksızlık olduğunu söyleme, öğretmene göre güçsüz olduğu için sessiz kalma, öğretmenin derslerinde devamsızlık yapma, öğretmene saygı göstermeme, öğretmenin verdiği sorumluluğu yerine getirmeme, öğretmeni müdüre şikâyet etme, şiddetten sonra okuldan kaçma, öğretmene küsme, şiddet gördüğü konuda davranışlarına devam etme, şiddete şiddetle karşılık verme, öğretmeni rehberlik birimine şikâyet etme, şiddet gördüğü konuda düzelme, öğretmenin eşyalarına zarar verme, öğretmeni anne / babaya şikâyet etme davranışı göstermişlerdir.

Yükseköğretim öğrencileri, öğretmene şiddeti hak etmediğini ve bunun bir haksızlık olduğunu söyleme, öğretmene karşı olumsuz tavır takınma, öğretmenin verdiği derse karşı ilgisiz kalma, öğretmenin derslerinde devamsızlık yapma, öğretmene saygı göstermeme, öğretmene göre güçsüz olduğu için sessiz kalma, öğretmenin verdiği sorumluluğu yerine getirmeme, öğretmene kin ve nefret gösterme, şiddet gördüğü konuda davranışlarına devam etme, şiddetten sonra okuldan kaçma, öğretmene küsme, öğretmeni rehberlik birimine şikâyet etme, şiddete şiddetle karşılık verme, öğretmeni anne / babaya şikâyet etme, şiddet gördüğü konuda düzelme, öğretmenin eşyalarına zarar verme tepkilerinde bulunmuşlardır.

Kaynakça

- Aksoy, N. (2000). Sınıf içi disiplin sorunlarını azaltmada izlenebilecek temel yaklaşımlar, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 5-9.
- Aydın, A. (2000). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Balcı, A. (2004). Sosyal bilimlerde araştırma, yöntem, teknik ve ilkeler. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Benbenishty, R., Zeira, A. ve Astor, R. A. (2002). Children reports of emotional, physical, and sexual maltreatment by educational staff in israel. *Child Abuse and Neglect*, 26 (8), 763-782.
- Benbenishty, R., Zeira, A., Astor, R. A. ve Khoury-Kassabri, M. (2002). Maltreatment of primary school students by educational staff in israel. *Child Abuse and Neglect*, 26(12), 1291-1309.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Charles, C. M. (2005). *Building Classroom discipline from models to practice* (8th. edition) Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Çelik, V. (2003). *Sınıf yönetimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Cüceloğlu, D. (1996). *İçimizdeki çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dodson, F. (1998). *Doğumdan yirmi bir yasa kadar sevgiyle disiplin*. (Çev: İ. Born). İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.
- Doğan, İ. (2001). Çocuk Hakları Açısından Türkiye'de Çocuk Olgusu, *Millî Eğitim Dergisi*, 151, 54-64.
- Dökmen, Ü. (2005). *Küçük şeyler*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dubanoski, R. A., Inaba, M. ve Gerkewicz, K. (1983). Corporal punishment in schools: Myths, problems and alternatives. *Child Abuse & Neglect*, 7(3), 271-278.
- Elma, C. (2016). Sınıf içi istenmeyen davranışlar ve yönetimi. T. Argon, ve Ş. Sezgin Nartgün (Ed.). *Sınıf Yönetimi* (219-251). Ankara: Maya Akademi.
- Genç, H. N. (2006). Kadın şiddet ve bazı türkülerdeki yansımaları, *Kadın Araştırmaları Dergisi*, VII (2), 97-114.
- Genç, H. N. (2008). La violence scolaire parue dans la presse écrite turque, *The Journal of International Social Research*, 1(2), 154-169.
- Gordon, T. (1993). *Etkili öğretmenlik eğitimi*, (Çev., E. Aksoy ve B. Özkan), İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Gözütok, F. D. (1994). Öğretmenlerin dayığa karşı tutumları ve okullarda dayak uygulamaları, 28-30 Nisan, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, *I. Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildiri Kitabı*, Cilt:2, s.564-573.
- Gözütok, F. D. (1993). *Okulda dayak*. Ankara: 72 Ofset.
- Gözütok, F. D., Er, K. O. ve Karacaoğlu, Ö. C. (2006). Okulda Dayak: (1992 ve 2006 Yılları Karşılaştırılması) Toplumsal bir sorun olarak 'Şiddet' Sempozyumu. Eğitim Sen Yayınları.
- Gümüş, A., Tümkaya, S. ve Dönmezer, T. (2004). *Sıkıştırılmış okullar*. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Hyman, I., Clark, J. ve Zelikoff, W. (1986). Educator *Induced Post-Traumatic Stress Disorder: Concepts, Clinical Evidence and Initial Research*. Paper presented at the Meeting of the Annual Convention of the Society of Traumatic Stress Studies, Denver, Colorado.
- Hyman, I. (1990). Reading, writing and the hickory stick: the appalling story of physical and psychological abuse of american school children. Lexington, Mass: Lexington Books.
- Hyman, I., Zelikoff, W. ve Clark, J. (1998). Psychological and physical abuse in schools: a paradigm for understanding post-traumatic stress disorder in children and youth. *Journal of Traumatic Stress*, 1(2), 243-267.
- Hyman, I., Dahbany, A., Blum, M., Weiler, E., Brooks-Klein, V. ve Pokalo, M. (1997). School discipline and school violence: The teacher variance approach. Needham Heights, MA: Allyn ve Bacon.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaylor, A. G. (2004), *The effect of corporal punishment on antisocial behavior in children*. National Association of Social Workers, Inc.
- Kim, D. H., Kim, K. I., Park, Y. C., Zhang, L. D., Lu, M. K. ve Li, D. G. (2000). Children experience of violence in China and Korea: A transcultural study. *Child Abuse and Neglect*, 24 (9), 1163-1173.
- Korkmaz, İ. (2004). *Sınıf yönetimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Mackenzie, R. J. (2004). *Çocuğunuzla sınır koyma*, (Çev: Gürel, H.) Ankara: HYB Yayıncılık.
- Mc.Millan, H. L., Boyle, M. H., Wong, M. Y. Y., Duku, F. K., Fleming, J. E. ve Walsh, C. A. (1999). Slapping and spanking in childhood and its association with lifetime prevalence of psychiatric disorders in general population sample. *Canadian Medical Association Journal*, 161 (7), 805-809.
- Mahiroğlu A. ve Buluç, B. (2003). Ortaöğretim kurumlarında fiziksel ceza uygulamaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 81- 95.
- Marshall, M. (2009). Discipline need to be stressful. discipline need not be negative. *Educational Research*, 1 (2),1-5.
- Navaro, L. (2001). *Gerçekten beni duyuyor musunuz?* İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özen, Y. (2001). *Yarına kalmak adına sorumluluk eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özyürek, M. (1998). *Sınıfta davranış değiştirme*. Ankara: Karatepe Yayınları.

- Robinson, D. H., Funk, D. H., Beth, A. ve Bush, A. M. (2005), Changing beliefs about corporal punishment: increasing knowledge about ineffectiveness to build more consistent moral and informational beliefs, *Journal of Behavioral Education*, 14 (2), 117-139.
- SAM (2003). Corporal punishment in schools. *Position paper of the Society for Adolescent Medicine*, 32, 385-393.
- Shumba, A. (2001). The epidemiology and aetiology of reported cases of child physical abuse in zimbabwean primary schools. *Child Abuse and Neglect: The International Journal*, 25, 265-277.
- Sarıtaş, M. (2003). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme. L.Küçükahmet (Ed.), *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. (s.43-83). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Skiba, R. J. ve Peterson R. L. (2000). School discipline at a crossroads: From zero tolerance to early response. *Exceptional Children*. 66 (3), 335-346.
- Swanson, L. R. (2001). Toward the ethical motivation of learning, *Education*, 116 (1), 43-50.
- Warren, S.J., Edmunson, M.H., Turnbull, A.P., Sailor, W., Wickham, D., Griggs, P. ve Beech, S. E. (2006). School-wide positive behaviour support: Addressing behaviour problems that impede student learning, *Educational Psychology Review*, 18 (2), 187-198.
- Wilson, F. C. (1982). A look at corporal punishment and some implications of its use, *Child Abuse & Neglect*, 6, 155-164.
- Yavuzer, H. (1995). *Çocuk eğitimi el kitabı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Youssef, R. M., Attia, R. M. ve Kamel, M. I. (1998). Children experiencing violence. II. prevalence and determinants of corporal punishments in schools. *Child Abuse and Neglect*, 22 (10), 975-985.

Extended English summary

Nowadays, violence is carrying on its existence as a multi dimensional fact that could be seen in each areas of life like family, school and society. It is likely to tell that violence exists in each country and culture even though there are many radical differences among countries and cultures in the matter of engaging in violence (Dubanaski, Inaba ve Gerkewicz, 1983).

Violence in education is to be inflicted pain on student's body by a teacher because of an undesirable or unpleasant behavior (Gümüş, Tümkaya, Dönmezer, 2004: 117). Many researches have indicated that engaging in violence to student doesn't provide better classroom management or supervision, doesn't increase student's respect to teacher and school administration and doesn't improve student's personality (Dubanaski, Inaba ve Gerkewicz, 1983). Exposure to violence may cause stress disorder after trauma for both individuals who experiencing and who observing (Hyman, 1990). Moreover, this case may have effects upon half of students being exposed to violence (Hyman, Clark ve Zelikoff, 1986). Providing discipline with punishment may cause students to feel negative emotions such as hatred, anger, revenge, opposition, lack of confidence, guilt.

Punishment has a feature creating fear and student can't exhibit negative behavior because of fear. It doesn't mean that student doesn't want to do. However, student gets used to punishment in time, so punishment gets ineffective. It doesn't have an effect upon student anymore and student carries on his/her negative behavior. Adults engaging in violence by using verbal or physical assaults may set an aggressive model for students. As a result of this, students observing this model learn how to assault others (Özyürek, 1998: 98-107). Moreover, it could be seen that violence increases undesirable or unpleasant behaviors in students instead of decreasing (Dubanowski, Inaba and Gerkewicz, 1983). In the research conducted by Becker, Engelmann and Thomas (1975), it has been seen that the rate of undesirable or unpleasant behaviors in classrooms may increase from 9 % to 31 % if teachers increases the amount of violence in classroom (As cited in Aksoy 2000: 7).

Researches usually put emphasis on violence that students are exposed and its types. However, there are not enough researches related to students' responses against violence in the literature. In this study, it was aimed to reveal violence that students are exposed and students' responses against violence.

In this research, general screening model was used. Four surveys developed by researcher and prepared with expert opinion were used in this research. Surveys were prepared to determine the school level students who are exposed to violence the most, the gender of teachers that engages in violence, the types of violence that students usually are exposed the most and students' responses against violence. The population of the research consists from 1,650 students who received pedagogical formation training in Ondokuz Mayıs University Faculty of Education in the academic year of 2015-2016. 615 students, 340 of them are female students and 275 of them are male students, were selected by simple random sampling method. This sample is large enough to represent the population (5000/356) (Balci, 2004: 95).

When examined the findings of this research: Students are exposed to violence the most in the first five years of primary school. The dose of violence gradually decreases in other school levels after primary school (elementary school, high school and higher education). Students are exposed to violence the least in higher education. Gozutok (1993), Gumus, Tumkaya and Donmezer (2004), Benbenisthy, Zeira, Astor and Khoury-Kassabri (2002) and Dogan (2001) have put forward to that students are exposed to violence the most in the first five years of primary school.

When examined the gender of teachers engaging in violence, it has been seen that male teachers engage in much more violence to their students. However, female teachers also engage in considerable amount of violence to their students. This result matches up with the result of research conducted by Shumba (2001).

When examined the types of violence that engaging in, hitting hands with a stick, slapping face, pulling ear, hitting fingers with a ruler, shouting loudly, getting out of the classroom, throwing eraser or chalk to head, telling humiliating words, pulling hair, disallowing to have a break, standing on one foot and insulting or humiliating among friends could be seen to be used commonly. Shumba (2001) and Gozutok (1994) have reported in their researches that students are exposed to similar types of violence.

When examined all students' responses against violence that they are exposed, these responses are usually emerged as keeping silent against violence, adopting negative attitude against teacher, being uninterested in lessons, being disrespectful, showing grudge or hatred against teacher, sulking with teacher, having lesson discontinuity, being absent on lessons, expressing that s/he doesn't deserve violence and it is an injustice.